

BELASTINGEN

Econoom Kevin Spiritus droomt hardop van een fiscale hervorming

‘Mensen zijn gewoon bang om correct te worden belast’

Politici die dat echt willen, kunnen gerust meer belastingen heffen op grote vermogens, zegt econoom Kevin Spiritus. ‘Weet u waarom er zo veel verzet is tegen een meerwaardebelasting op aandelen? Omdat die goed zou werken.’ Een uitgebreid gesprek over eerlijke en slimme fiscaliteit.

Door **PETER CASTEELS** en **EWALD PIRONET**, foto's **DEBBY TERMONIA**

‘Dat is natuurlijk symboolpolitiek’, zegt Kevin Spiritus. ‘Bedragen van een paar honderd miljoen euro zijn ruis in de begroting, dat stelt echt niets voor.’ Spiritus, econoom aan de Erasmus Universiteit Rotterdam en verbonden aan de KU Leuven, is niet onder de indruk van de effectentaks die Vincent Van Peteghem (CD&V) eind vorige week op tafel legde. Toch hoopt de minister van Financiën ermee tegemoet te komen aan de roep om rechtvaardige fiscaliteit, die nu al jaren weerklinkt en waarvan ook een echo in het regeerakkoord stond. De regering-De Croo beloofde zelfs een fiscale hervorming, maar deze ‘solidariteitsbijdrage’ moet zo snel mogelijk de zorgsector helpen financieren. De kans bestaat dat het niet veel zoden aan de dijk zal zetten.

is zo'n effectentaks op zich een goed idee om onze fiscaliteit rechtvaardiger te maken?

KEVIN SPIRITUS: Deze taks zal het belastingstelsel vooral nog complexer maken. Ik ken niet alle details van wat nu besproken wordt, maar alles wijst erop dat er een uitzondering komt voor effecten die op naam staan. Traditioneel zijn

dat aandelen die ondernemers hebben van hun eigen kmo, maar de voorbije jaren waren er ook beleggers die met hun aandelenportefeuille naar de bank gingen en er een soort van verpakking rond lieten maken, zodat ook hun aandelen op naam stonden. Dat is al een achterpoort die de regering moet proberen te sluiten.

Aangezien ze nu ook aparte rekeningen wil belasten, in plaats van personen en het totale bedrag dat zij op al hun rekeningen hebben staan, ontstaat bovendien een prikkel voor beleggers om meerdere rekeningen aan te houden en zo belasting te ontwijken. De regering wringt zich in allerlei bochten om voor deze effectentaks toch maar de goedkeuring te krijgen van het Grondwettelijk Hof, dat de versie van de regering-Michel vernietigde. Zo hoopt ze allicht niet aan een grondige hervorming van het hele stelsel te hoeven beginnen.

is het wel verstandig om meer geld bij de grote vermogens te halen? In rankings over vermogensbelastingen bekleedt België nu al een podiumplaats.

SPIRITUS: Zulke rankings zijn eigenlijk onbetrouwbaar. Ze tellen meestal veel

samen dat daar niet thuishoort, zoals de sociale bijdragen betaald door zelfstandigen. Aan de KU Leuven doen wij onderzoek naar vermogensbelastingen in België. We merken dat het echt moeilijk is om een juiste internationale vergelijking te maken. Veel hangt af van de gemaakte veronderstellingen. Het is perfect mogelijk om zo'n ranking op te stellen waarin België juist minder vermogensbelastingen heft dan andere landen.

Uiteindelijk is de discussie over de plaats die België bekleedt onzinnig, want in zo'n vergelijking tussen landen moet je ook de uitgaven in rekening brengen. De sociale zekerheid, bijvoorbeeld, wordt bij ons helemaal door de overheid georganiseerd. Het is logisch dat daar aan de andere kant van de begroting hoge belastingen tegenover staan, en dus ook belastingen op vermogen. We de belastingen wil verlagen, moet dus eerst zeggen welke opdrachten de overheid moet afstoten.

De Belgische overheid is anders niet bijzonder performant - ook in die ranking zakt ze weg. Mensen krijgen

KEVIN SPIRITUS

→ 1982 geboren in Hasselt
 → 2006 master in de natuurkunde (KU Leuven)
 → 2005-2008 werkt voor het Laboratorium voor Auditieve Neurofysiologie (KU Leuven)
 → 2008-2010 riskmanagement bij KBC
 → 2010-2013 onderzoeks-assistent Economie en Overheid (KU Leuven)
 → 2014-2017 doctoraat in de economie (KU Leuven)
 → 2017 assistent-professor in de economie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam en geaffilieerd aan de KU Leuven

weinig terug voor de belastingen die ze betalen.

SPIRITUS: Is dat zo? Ik woon in Nederland en merk toch dat Belgen veel meer krijgen van de overheid. Gezondheidszorg en onderwijs zijn in België veel goedkoper, en de middenklasse kan ook nog rekenen op voordelen zoals goedkoop openbaar vervoer, dienstencheques en betaalbare kinderopvang. Als we zulke zaken duurder zouden maken, zouden we de belastingen wat kunnen laten zakken. Maar zulke voorstellen hoor ik nooit.

Los van die discussie is het wel voor iedereen duidelijk dat er in de Belgische vermogensbelastingen veel uitzonderingen zijn. De bekendste zijn waarschijnlijk de meerwaarde die je opstrijkt wanneer je aandelen verkoopt en de huurinkomsten: die worden niet belast. Zulke uitzonderingen sturen het gedrag van mensen bovendien op een manier die economisch schadelijk is.

SPIRITUS: Als je de meerwaarden op aandelen niet belast, gaan mensen minder investeren in obligaties en in bedrijven die dividenden uitkeren: die worden vandaag wel belast. Bedrijven krijgen ook een prikkel om minder dividenden of lonen uit te keren, en om kapitaal op te potten. En als je de werkelijke huurinkomsten niet belast, gaan mensen dan weer meer in huurwoningen investeren in plaats van in productievare bedrijven.

Sommige vormen van sparen worden fiscaal bevoordeeld, zoals het spaarboekje en het pensioensparen. Daar is ook een goede reden voor te bedenken: mensen bouwen er een buffer mee op.

SPIRITUS: De voordelen voor pensioensparen leiden er vooral toe dat mensen die al sparen dat geld naar een pensioenspaarrekening verplaatsen. Daardoor wordt er weinig extra gespaard. Als de overheid echt wil dat burgers geld opzietten voor hun pensioen, is de beste manier nog altijd om dat gewoon te verplichten. Fiscale gunstmaatregelen hebben dan weinig zin. En ook sparen in het algemeen hoeft je echt niet aan te moedigen.

Een belangrijk principe van vermogensfiscaliteit moet neutraliteit zijn. De overheid moet niet willen beslissen of met fiscale vrijstellingen sturen wat wij met ons geld doen. En ze mag zeker niet discrimineren tussen investeerders met soortgelijke inkomens. Alleen als de

markt niet goed werkt, moet ze zich mengen. Bijvoorbeeld bij innovatie. Een heel groot deel van de opbrengsten van nieuwe producten of technologieën gaat naar de samenleving. We hebben daar allemaal voordeel bij, maar de investeerder ziet die winst dus niet helemaal zelf en zal daarom minder geneigd zijn om er geld in te steken. De overheid moet dus zelf investeren in fundamenteel onderzoek en innovatieve jonge en kleine bedrijven steunen.

Als u van een leeg blad zou mogen vertrekken, hoe zou u de vermogensfiscaliteit dan uittekenen?

SPIRITUS: Ik zeg, voor alle duidelijkheid, niet dat we meer moeten belastingen of herverdelen, maar we kunnen onze belastingen wel heffen op een manier die economisch minder schadelijk is. Alle inkomsten uit vermogens zou ik in één korf verzamelen en belastingen tegen één tarief, of eventueel progressief met oplopende tarieven. En ik zou de daadwerkelijke winst die ze boeken belastingen, en niet zoals in Nederland een belasting heffen op een fictieve rente die de vermogens zogezegd opleveren. Waarom?

'Fysiek verhuizen naar een ander land, zoals de Nederlanders in Brasschaat of Lanaken, zou de enige manier moeten zijn om belastingen te ontwijken.'

Omdat het rendement dat mensen uit hun vermogen halen erg kan verschillen. Daarom vind ik Noorwegen een beter voorbeeld. Dat land werkt met een soort van *dual income tax*, waarvan ook de CD&V een versie voorstelt: je belast alle inkomsten uit arbeid tegen een progressief tarief, en alle vermogensinkomsten tegen een ander tarief.

Leidt het belastingen van alle reële winsten uit het vermogen niet tot immens veel administratief werk voor de fiscus?

SPIRITUS: Dat hangt er maar van af. Een vlaktaks, met voor iedereen hetzelfde tarief, werkt zoals de roerende voorheffing: dat is dus niet nieuw. Banken kunnen die belasting gemakkelijk zelf afhouden en meteen doorstorten naar de fiscus. Een progressieve belasting op alle inkomsten uit vermogen zou ervoor zorgen dat die inkomsten ook eerst bij elkaar moeten worden opgeteld.

Dan heeft de fiscus meer informatie nodig, hoewel banken ook die eenvoudige weg kunnen doorgeven. Ze zou zelfs automatisch op onze belastingbrief kunnen worden ingevuld.

Dan heb je wel een vermogenskader nodig, zodat de fiscus ziet wat iedereen aan vermogen heeft. Veel Vlamingen steigeren alleen al bij het horen van dat woord.

SPIRITUS: Mensen maken zich zorgen over hun privacy, maar je kunt die gegevens goed beschermen. We hoeven niet te gaan naar een model zoals in Noorwegen, waar je online kunt zien hoeveel je burens verdienen. Ik denk dat de grootste bezorgdheid van de mensen eigenlijk is dat ze met een vermogenskader gewoon correct zullen worden belast. Ik zie geen enkele reden waarom informatie over vermogens verborgen moet blijven voor de fiscus, terwijl die over zo veel andere informatie wel beschikt. Ik krijg dat in ieder geval niet uitgelegd.

Loopt de Belgische staat veel geld mis omdat onze vermogensbelasting er een van uitzonderingen en onduidelijkheden is?

SPIRITUS: We hebben daar geen goede schattingen over. Maar de eenmalige belasting op alle mogelijke vermogens die econoom Paul de Grauwe onlangs voorstelde, zou wel al zo'n 20 miljard euro kunnen opleveren. Eventueel ontwijkingsgedrag van mensen die hun geld proberen te verstoppelen, is daar al in meegerekend.

Een andere schatting: de Hoge Raad van Financiën citeerde in zijn rapport over een fiscale hervorming, dit voorjaar, dat de meerwaarde op financiële activa zoals aandelen in België goed is voor 12 miljard euro. Dat is in mijn ogen een onderschatting, maar een belasting van 25 procent op die meerwaarde zou dus zeker 3 miljard euro kunnen opleveren.

Zou u zo'n eenmalige De Grauwe-belasting op grote vermogens een goed idee vinden in deze coronacrisis?

SPIRITUS: Het hangt ervan af hoelang

KEVIN SPIRITUS
'Facebook of Google zullen België niet verlaten als we een extra digitaks invoeren.'

de crisis nog zal duren. Als de economie nu weer wordt stilgelegd, kun je een crisis-

belasting overwegen om de overheids-schuld in te perken. Op die manier 20 miljard ophalen is eigenlijk niet zo veel: het gaat maar om 4 procent van het bbp. Om de schuld echt te drukken, zal ook de middenklasse moeten bijdragen. Dat krijg je niet uitgelegd als de rijken de dans ontspringen. Maar als de rijken zo'n vermogensbelasting verwachten, zijn ze waarschijnlijk nu al manieren aan het zoeken om eraan te ontsnappen.

Dat is het klassieke tegenargument: de allerrijksten weten hun kapitaal altijd wel te verbergen of op veilige plaatsen onder te brengen.

SPIRITUS: En daarom moeten we werkelijk alle vermogens belastingen, dus ook het geld dat in vennootschappen op de Kaaimaneilanden of andere belastingparadijzen staat. Fysiek verhuizen naar een ander land, zoals de Nederlanders in Brasschaat of Lanaken, zou de enige manier moeten zijn om belastingen te ontwijken. De fiscus moet zo iets daadwerkelijk controleren, en dat gebeurt intussen ook. Op papier woont er nog altijd veel volk in Monaco, maar vorig jaar zijn toch al heel wat mensen betrapd omdat ze veel tijd in België doorbrachten.

Je moet al halsbrekende toeren uithalen om je vermogen nog te verbergen voor de fiscus. Internationaal is er echt vooruitgang geboekt om belastingontduiking tegen te gaan. Almaar meer landen wisselen informatie over bankrekeningen uit, via de zogenoemde Common Reporting Standard. Dankzij

de informatie-uitwisseling weet de fiscus nu meer over onze buitenlandse bankrekeningen dan over die in België.

Maar de allerrijksten, zoals Interbrew-grootheidhouder Alexandre Van Damme, kunnen gemakkelijker naar het buitenland verhuizen. Zal het uiteindelijk toch niet de middenklasse zijn die zal betalen?

SPIRITUS: Het merendeel van de belastingen wordt betaald door de 20 tot 30 procent grootste verdiemers, dat zal altijd zo zijn. Mensen die echt verhuizen, blijven wel in de minderheid. Ook de allerrijksten hebben emotionele of andere banden met hun vaderland, en denken niet alleen aan hun geld. Arm zullen ze echt niet worden als ze iets meer belastingen betalen.

Het defaitisme over het eerlijk belastingen van de allerrijksten blijft groot.

SPIRITUS: Dat defaitisme wordt deels georganiseerd door politieke partijen. De effectentaks van de regering-Michel was zo ontworpen dat ze wel móest mislukken. Bij elke wijziging van het ontwerp zagen experts nieuwe gaten. Achteraf kunnen politici natuurlijk zeggen: 'We hebben het geprobeerd, maar de rijken zijn niet te belastingen.'

Weet u waarom er zo veel verzet is tegen een meerwaardebelasting op aandelen? Omdat die goed zou werken. Als zo'n belasting niets zou opleveren, zou ze allang ingevoerd zijn.

In het federale regeerakkoord wordt er ook een extra digitaks aangekondigd voor multinationals als Facebook en Google, die nu geen belastingen betalen in België. Maakt die taks een kans?

SPIRITUS: Waarom niet? Facebook of Google zullen België niet verlaten als we ze invoeren. Ik vraag me wel af waarom

de maatregel beperkt blijft tot internet-bedrijven: waarom niet ook Starbucks of BMW extra belastingen? Idealiter worden bedrijven altijd belast waar hun consumenten zitten, en niet waar hun hoofdzetel of hun fabrieken zijn. Zo hebben ze er geen voordeel meer bij om die te verhuizen naar een land met lagere belastingen. Dat is trouwens het standpunt van de Verenigde Staten, maar in onderhandelingen botsen de Amerikanen op verzet van de Europese Unie. De EU wil zo'n taks het liefst alleen invoeren voor Amerikaanse techbedrijven.

Of België zo'n taks in zijn eentje kan invoeren, is in de eerste plaats een juridische vraag. Je moet rekening houden met handelsakkoorden; in welke mate mogen we belastingen heffen op import uit andere landen? Maar als één groot land dat doet, zullen de andere volgen, omdat ze anders zelf inkomsten beginnen mis te lopen. Dat is het voordeel van dit soort belasting.

Tot slot: moeten de erfenisbelastingen omhoog, zoals sommige economen bepleiten?

SPIRITUS: Ik zou de erfbelastingen eerst al eens gelijk proberen te trekken. Nu is dat een belasting van de middenklasse, rijke families zoals de familie Frère betalen er geen. Er zijn te veel uitzonderingen en ontsnappingsmogelijkheden. Het verschil tussen een schenkingstarief van 3 procent en een erfenisbelasting die kan oplopen tot 27 procent is veel te groot.

Over de erfenisbelasting bestaan twee conflicterende zienswijzen. Enerzijds willen ouders vaak iets doen voor hun kinderen. Ze willen hun een mooi bedrag achterlaten, en dat is een goede reden om die belastingen niet al te hoog te maken. Anderzijds kan niet elke hardwerkende ouder een serieus bedrag schenken aan zijn kinderen. In dat geval starten die kinderen met een achterstand en kunnen ze later ook moeilijker grote erfenissen doorgeven aan hun eigen kinderen. Zo hou je een ongelijkheid in stand die de slaagkansen van kinderen bepaalt.

Sommige economen vinden dat je een erfenis 100 procent moet belastingen, want de kinderen hebben er zelf geen enkele verdienste aan.

SPIRITUS: Ik ben daar wat voorzichtiger in. Uiteindelijk is het aan de samenleving om uit te maken wat zij rechtvaardig vindt. ●